

ישלטון, סכנה רצינית. אחד מאנשי הדת הקנאים, איש אירגון פדאיאן איסלאם של המולה איתא אללה אל-קשאני, מתחרו של מוסאדק בתוך החזית הלאומית שזכתה בנצחון מכריע בבחירות והמהווה סכנה רצינית לישלטון מוסאדק בקרב ההמונים. אולם גם בזה מסתמן נצחון מוסאדק, אשר משיכתו עולה על זו של הדת.

איראן

„הם יכירו לי טובה“

על הפקידים שגשלו לפקח על הבחירות בנהידאן, הכפר שבאזור הגבול המזרחי עם אפגניסטאן, רבצה מרי עקה כבדה. זה למעלה מיממה שתושבי האזור הפגינו והתפרעו, דקרו זה את זה, שרפו בתי יריבים ורגמו צוברים ושבים באכזבים.

העניין שהתחיל בחשד אחד משני המועמדים למג'ליס, ראש שבט עשיר מן הסביבה, כי ועדת הבחירות היתה משוחדת לטובת יריבו, ראש שבט שכן, התפתח לקרב ממש בין שני השבטים. בתום יום של תגרות דמים שהסתכמו ב-50 הרוגים ולמעלה מ-200 כצועים, החליטו אנשי השבט החשדני לרדת העירה, ליטול את הפיקוח על הבחירות לידיהם, להבטיח בכך את נצחון מנהיגם. הם התאספו ברחבה שלפני בית המועצה המקומית, בו התאסנה ועדת הבחירות. בהגיע מספרם לכמה מאות, הסתערו אנשי ההרים בצווחות ויללות, התפרצו אל תוך הבית בנפפם בסכינים, אקדחים וחרבות.

בפנים עמדו מושל העיר ושלושת חברי הועדה מול

לפחד, קרף מיקוח. נקודת משמר על הגבול האיראני עם רוסיה המתמשך על מאות קילומטרים של טטה הרי נוקשה אשר אין כל אפשרות לאיראנים לפקח עליו. בתחנות נודדות ועזובות כזאת בתמנה טמון קלף מיקוח חזק של מוסאדק הנגנו על פחד המערב בפני פלישה סובייטית לאיראן, שתסכן את כל המרחב.

ההמון הנסער, פקדו עליו לצאת את המקום. „הבית הזה מעל למריבות פוליטיות“, אמר להם המושל. „אסור לכם להכנס בכוח!“

אולם אנשי השבט לא הבינו דברי הגיון אלה. „באנו לראות שלא יתערב מישהו במהלך הבחירות. לא גלך ככאן.“ הם ענו.

לבסוף נאלץ המושל לאיים להשתמש בכוח, לבקש הגבורת צבא מקרמנשאה, עיר הבירה של האזור, אם לא יעזבו המתפרצים את הבית. מול האיים לא עמדו הלוחמים על דעתם, הם עזבו את הבית — כשעל חרבו תיהם מתנוססים ארבעה ראשים כרותים, אשר דקות מעטות בלבד לפני כן היו שייכים למושל והידאן ושלוש שות עוזריו.

עך הקת, סיכמה. לא היה זה אלא אחד ממאורעות דומים רבים — כניצנים המבשרים את בוא האביב — שהודיעו כי איראן עסוקה בבחירות. אלא שניצני הבחי רות באיראן היו פרחי דם שצצו על תלי אדמה טרייה של קבורת ההרוגים משני המחנות העיקריים — שוללי כוסאדק והסוייו.

וכאילו על מנת להוסיף לרשימה חללי-הבחירות אורכות הבחירות באיראן למעלה משלושה חדשים. בעוד שהפתקים הראשונים נזרקו לקל פיות בתחלת השנה, מחכים עדיין פקידי הממשלה בכהראן לקל פיות האחרונות לסיכום התוצ אונה.

אולם אין, למעשה, כל ספק מה תהינה תוצאות הבחירות: בסיכום הקולות בטהראן השיגה החזית הלאומית של מוסאדק 11 מיומנות במג'ליס מתוך 12 שעמי דו בבחירות. אך בתוך החזית הלאומית אין מוסאדק שליט יחיד. לצדו מזדקרת דמות שנייה, זו של איתא אללה אל-קשאני, המולה הקנאי, הגבוה והגאותן, בעל הזקן הארוך, אשר שנאתו לזרים הכופרים עילה אף על שנאת מוסאדק עצמו לאנגלים.

למרות השתייכות שניהם ל אותה חזית לאומית והעובדה כי מוסאדק חייב את ביקומו במידה רבה לעזרת אל-קשאני וארגונו פדאיאן איסלאם בתקופת המהו מית שבאה אחר רצח עלי רומא רא לפני שנה, אין שני השות פים תמימי דעים בדרך כלל. ל עומת המצע המשותף של התנג דור לאנגלים מפרידים ביניהם חי לוקי דעות רבים, בעיקר על המ קום אשר פדאיאן איסלאם צרי כים לתפוס במדינה.

מוסאדק, שאינו זקוק יותר הארגון הטרווריסטי של פדאיאן מאחר שהוא נהנה עתה מתמיכת ומשטרה והצבא, משתדל לחסל איתו, רואה בו כוח העלול לער ער את שליטתו. וא עצר את מפקד הארגון הטרווריסטי, גאוואב ככאווי, ידימינו הצעיר של אל קשאני, לפני 10 חודשים ועדיין מכרב לשחררו.

חומרתו של העניין נתגלתה ברכים כאשר שלף נער בן 16 יקדה וירה בחוסין פאסמי, עוז רו הראשי של מוסאדק, שעה ש הלה נשא גאום הספד ליד קברו של מוחמד מסעוד, קודמו בתפ קיד עורך העתון בכתא, שנהרג לפני 5 שנים. המתנקש חבר פדא יאן איסלאם, ימסר את עצמו ל-

מסרה, נתן בידיהם את אקדחו שונא את הסיסמה „שחרר את גאוואב ספאחי!“ מודבקת לקת. מוסאדק לא הגיב. הוא רק הורה לבנו הרופא לספל אישית בפאסמי. אולם הסכסוך עם קשאני החריף עד כי החלו מנבאים כי לא יאריך ימים באיראן, יצטרך לברוח או יפול תחת כדור.

קופה ריקה. למרות חריפותם המיוחדת, אין מאורעות הבחירות באיראן ושפיות הדמים הכרוכות בהם מיוחדים בארצות המרחב, בהן נהשבות ההתפרעויות לתופעות לחוי בלתי-נמנעות של עריכת בחירות. אולם בחירות איראן שונות תכלית שינוי מבחירות שאר ארצות המרחב בשל הרקע המיוחד שלהן והמצב שנתהווה באיראן מאז הוצאו האנגלים מעבדאן ומפעלי הנפט שותקו.

זה למעלה מששה חודשים שאיראן היתה צריכה לגנוח ברעב. כך לכל הפחות קבעו המומחים המערביים. ואם אין מצב זה-מתמשש, אין האשם באותם מומחים המנבאים בקביעות להתמוטטות הכלכלה האיראנית ופשיטת רגלה של מדיניות מוסאדק שחיסל את מקור ההכנסה השני בהשיבתו של המדינה מבלי למצוא לו תחליף.

אמנם יש למומחים המערביים הצדקה לא מעטה, לפי מיטב כללי ההגיון הכלכלה המודרנית: זה חודשים רבים שקופות המדינה עיבודות ריקות ומקורות ההכנסה כמעט אפסו, שוטרים ופקידים ממשלתיים מחקשים לזכור מתי קיבלו לאחרונה את משכורתם, נאלצו לפתח מקור הכנסה אשר עד כה נחשב למקור צדדי — השוחד — למקור פרנסתם היחיד. אשר לאנשי הצבא, תופעה תדירה היא שייחודית שלמות התפורות, איש איש לכפרו ועבר את חלקתו ולהרויח מעט כסף — ולחזור למחנה לאחר מכן.

מכירה פומבית. המצב הכלכלי הורע במידה כזאת שהממשלה הציעה חלק ניכר ממכונותיה ומן השטחים המקשטים את משרדה למכירה פומבית. כמקור הכנסה, לא היה בצעד זה שום חשיבות, אולם כצעד העמולמי, היה

מוסאדק בא

כך מתארים האיראנים לעצמם את המצב ששרר בארצם עד עלות מוסאדק לשלטון: האריה הכריזי ישב בכח על אוצרות הנפט וחיכה לפתיל שיבעירו, עד אשר הופיע היג שהבטיח להג שישחרר את עמ ידחוק את רגלי ולתמיד משדותו

לדבר חשיבות עצומה, נסע בלב ההמון את ההכרה כי ארצו עומדה במצב קשה וכי מנהיגו — מוחמד מוסאדק — הוא הראשון המוותר על נתינותו לטובת המדינה.

אולם ההסבר האמיתי לעובדה כי לא הגיעו שום ידיעות של רעב וכי בעבדאן ובכפרי כוויסטאן עשירת-הנפט לא הפגינו התושבים למען החזרת האנגלים ורווחי הנפט, נעוץ בעובדה כי מעטים מאד האנשים אשר סגירת מפעלי הנפט פגעה בהם פגיעה שאין לעמוד בה. הפרשנים והכלכלנים המערביים שניבאו שואה כלכלית וירידה לרמת-מחייה נמוכה ביותר לא ייחסו את מלוא החשיבות לעובדה כי אין כלכלתה של איראן מפותחת או בשלב של תכנון דומה לזה של המערב אשר חיסול מקור הכנסה כה חשוב היה הופך על פיו את משק המדינה.

איראן היתה מאז ומתמיד ארץ חקלאית המספקת את כל צרכיה במזון (מלבד תה וסוכר אשר היא מייבאה בעיקר מברית-המועצות) ותעשייתה לא היתה למעשה — לגבי רוב רובם של התושבים — אלא מעין מותרות, חוספת נעימה להכנסות המדינה.

לדורות הבאים, נפם. עוד דבר אופייני למצב באיראן: ראש ממשלתה, אשר לכאורה חייב לדאוג לפתרונות בעיות ארצו ולהתייש לתושבים מצע והצעות, להתוות לפנייהם את קו הפעולה אשר ברצונו ליקוט בו אינו עושה כל דבר בכיוון זה. מוסאדק אינו מציע לעמו שום דרך לצאת מן הסכך הנוכחי.

לא פעם הכריז כי יעדיף להשאיר את הנפט טמון באדמה מאשר להסכים לחזרת האנגלים לאיראן. „אני אשמור אותה לדורות הבאים של איראנים

• תשלומי חברת הנפט האנגלו-איראנית עבור זכיונה. המקור הראשון במעלה: מטייעיפין המהווים 55% מהכנסות המדינה.